

Rädda Barnen

FROM EUROPE TO
AFGHANISTAN

Experiences of child returnees

Sofia Rasmussen, Sakkunnig Migration, Rädda Barnen
Nazir Haydarpour & Fajaz Dowlatzai, Ensamkommandes förbund

Syftet med studien

Barn och unga återsänds till Afghanistan eftersom europeiska stater bedömer att det är förenligt med internationella konventioner om barns rättigheter.

Samtidigt görs ingen systematisk uppföljning av hur det går för barnen som återvänder.

Detta är ett första steg att ta reda på det.

Hur ser behoven och riskerna för barn och unga ut i återvändandeprocessen?

Studiens innehåll

- Vilka rättigheter har barn vid ett eventuellt återvändande?
- Vad säger barn, unga och föräldrar om att återvända till Afghanistan?
- Vad upplever barn som återvänt från Europa och Sverige till Afghanistan?
- Rädda Barnens rekommendationer

Studiens omfattning

- Intervjuer med 57 barn i Afghanistan (Herat och Kabul)
 - Från Österrike, Bulgarien, Tyskland, Grekland, Nederländerna, Norge, Sverige och Storbritannien.
 - Både barn i familj och ensamkommande
 - Intervjuer med tjänstemän och civilsamhällesorganisationer i Afghanistan
- Fokus på återvändande från barnens perspektiv - både ofrivilligt och frivilligt
- 7 flickor, 46 pojkar svarade på enkäter + 12 fallstudier (viss överlappning)
- Fokus på fysisk, materiell, juridisk och psykosocial säkerhet
- Konsultationer med 24 barn/ungdomar och 30 föräldrar i Sverige och Norge

Pojke 18 år som var 17 när han utvisades från Norge

“Det är liksom likadant för killar och tjejer att återvända. Om det är en bomb i stan är det ingen skillnad om du är kille eller tjej, båda kan vara ett offer. Talibanerna tar mest killar så för killar är det farligare men tjejer har också sina egna problem.”

Pojke, 17 år när han utvisades med sin familj efter 5 år i Norge

“Dagen då min bror fyllde år kom min syster för att fira. Runt midnatt, cirka 15 poliser kom och omringade huset. De sa att vi måste packa våra saker och åka tillbaka till Afghanistan. Vi var alla chockade, vi grät. Vi tänkte inte på hur vi betedde oss. Min syster stannade i Norge. Vi sändes till ett fängelse nära flygfältet. Jag separerades från min familj för jag gjorde några galna saker. Ingen förklarade för mig vad som hände. Vi fick ingen hjälp eller information. Dom tog oss bara till Afghanistan. Det var 11-12 polismän som kom med oss till Kabul. Jag var så deprimerad, jag kunde inte tänka. Dagen innan vi utvisades försökte jag ta mitt liv.”

“Vi hade ingen som kunde hjälpa oss i Kabul. Vi flyttade flera gånger, kanske sju eller åtta gånger och vi flyttar fortfarande var 5-6 månad. Det är för att vi inte känner oss trygga, på grund av säkerheten.”

Ett barnrättsperspektiv på återvändande

- Enligt UNHCR och UNICEF är återvändande en av tre varaktiga lösningar för barn på flykt (de andra två är vidarebosättning och lokal integration).
- Barn på flykt har rätt till en varaktig lösning som är hållbar över tid, som ser till barnets bästa, möter barnets behov och tillgodoser barnets rättigheter enligt barnkonventionen och ger barnet trygghet och skydd (CRC GC nr 22).
- Enligt artikel 3 i FN:s barnkonvention ska vid alla åtgärder som rör barn, i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.
- Argument som inte är rättighetsbaserade, till exempel sådana som rör allmän migrationskontroll, kan inte ges företräde framför hänsyn till barnets bästa (CRC GC nr 6).
- När ett beslut kommer att ha en betydande inverkan på barn är det lämpligt att tillämpa en högre skyddsnivå och ett noggrant förfarande för att ta hänsyn till barnets bästa (CRC GC nr 14)
- Ett återvändande till ursprungslandet ska endast arrangeras om ett sådant återvändande är för barnets bästa (CRC GC nr 6)

Bakgrund i siffror

- 2015-2017 sökte 46 213 människor från Afghanistan asyl i Sverige, varav 32 821 var barn, dvs 71 procent (805 under 2018, varav 416 var barn)
- 2015-2017 återsändes totalt 259 barn till Afghanistan från Sverige (ensamkommande barn och barn i familj, både flickor och pojkar). Under 2018 återsändes 10 barn.
- Mellan 2015 och 2018 har också 11 307 ensamkommande från Afghanistan blivit uppskrivna i ålder.
- Under 2015 och 2018 försvann/avvek 1076 barn från Afghanistan i Sverige.

Vad tänker barn, unga och föräldrar om att återvända?

"Hur skulle man kunna återvända när man har offrat allt för att komma hit"

Förälder, i Rädda Barnens föräldragrupp, Sverige.

"Nej! Det är inte frivilligt! Ingen vill återvända."

Ensamkommande flicka 17 år, Sverige.

"Pengar är inte liv! Pengar är kortsiktigt. Det kanske räcker i tio dagar. Om ens barn rekryteras till daesh eller talibaner så hjälper inte pengar"

Förälder i Rädda Barnens föräldragrupp, Sverige.

Vad oroar sig barn, unga och föräldrar för?

- Dödligt våld, säkerhet och trygghet generellt
- Inga nätverk i Afghanistan
- Boende, ekonomi, försörjning, utbildning (framtid)
- Barn och kvinnors situation (barnäktenskap)
- Tvångsrekrytering och kidnappning, personliga fiender
- Religion och värderingar
- Att behöva göra samma resa igen

Pojke 12 år gammal, som återvänt med sin familj

“Mitt största bekymmer med att åka till Afghanistan var att jag kanske skulle dödas för det är massa självmordsattacker och sånt. Vi är rädda för att vara på fel ställe vid fel tid.”

“Vi bor med min mammas kompis. Vi har bara två rum för 12 personer. På natten sover vi i ett tält med mina föräldrar och tre syskon. Mina föräldrar kunde inte hitta något jobb.”

Vad har vi frågat barn, unga och föräldrar som återvänt?

- (Resan till Europa)
- Situationen i Europa och återvändandeprocessen: skyddsmekanismer, hur gick det till när beslut fattades och när återvändandet skedde (delaktighet, trygghet, planering, information, stöd)
- Situationen efter återvändandet
 - ✓ Fysisk säkerhet (våld i familjen, trygghet, rekrytering till beväpnade grupper, barnäktenskap, barnarbete)
 - ✓ Materiell säkerhet (ekonomisk situation, boende, försörjning, utbildning, tillgång till sjukvård)
 - ✓ Psykosocial säkerhet (känsla av samhörighet/tillhörighet, psykosocialt stöd)
 - ✓ Juridisk säkerhet (diskriminering, rättssäkerhet, ID-handlingar, familjeåterförening)

Resan till Europa

38 av 53 barn rapporterade om problem längs vägen till Europa

- Brist på sömn och mat, utmattning
- Fysiskt våld
- Skjutningar i gränsområden
- Stöld och annan mindre brottslighet
- Kidnappningar
- Förvar (Turkiet, Bulgarien och Ungern)
- Separation av familjemedlemmar

Återvändandeprocessen

- I snitt 3,5 års väntan på beslut
- I några fall har någon av föräldrarna fattat beslut att dra tillbaka sin ansökan pga av mottagningsförhållandena
- Barnets vilja tas inte i beaktande när ansökan dras tillbaka och/eller föräldrarna fattar beslut att återvända
- 33 av 53 barn återvände inte frivilligt
- 29 av 53 kände sig inte trygga i återvändandeprocessen → polis ofta involverade i återvändandet, våld och tvång förekom
- Eventuellt stöd handlade mer om själva återvändandet än om behovet av trygghet och skydd på plats
- Inga barn hade fått hjälp att översätta betyg eller liknande
- Barn får inget barnspecifikt stöd, alltid stöd som del av en familj

Vilket stöd efterfrågar barn och föräldrar före återvändandet?

- Information om Afghanistan (35)
- Information om hur man hittar ett jobb (28)
- Information om skola och utbildning i Afghanistan (25)
- Information om stöd för återvändande (21)
- Psykosocialt stöd/ rådgivning (17)
- Yrkesutbildning (10)
- Språkkurser (9)

Fysisk säkerhet efter återvändandet

- Låg förekomst av konflikter inom familjen
- Av 7 flickor i studien var 2 gifta, en vid 15 års ålder
- 10 av 53 barn uppgav att någon försökt att rekrytera dem till att strida, begå våldsamma handlingar eller på annat sätt interagera med väpnade grupper
- Majoriteten känner sig inte trygga utanför sina hem i sina dagliga liv
- 5 av 24 föräldrar uppgav att deras barn hade blivit skadat på något vis

Materiell säkerhet

- Familjernas ekonomiska situation är genomgående sämre vid återvändandet än före
- Bara 16 av 24 föräldrar rapporterade att de hade tillgång till begränsad sjukvård
- 16 av 53 barn går i skola (i Europa var det 45 av 53)
- Bristande säkerhet är ett hinder för utbildning, särskilt för flickor
- De flesta familjerna hade ofta inte tillräckligt med mat pga brist på pengar

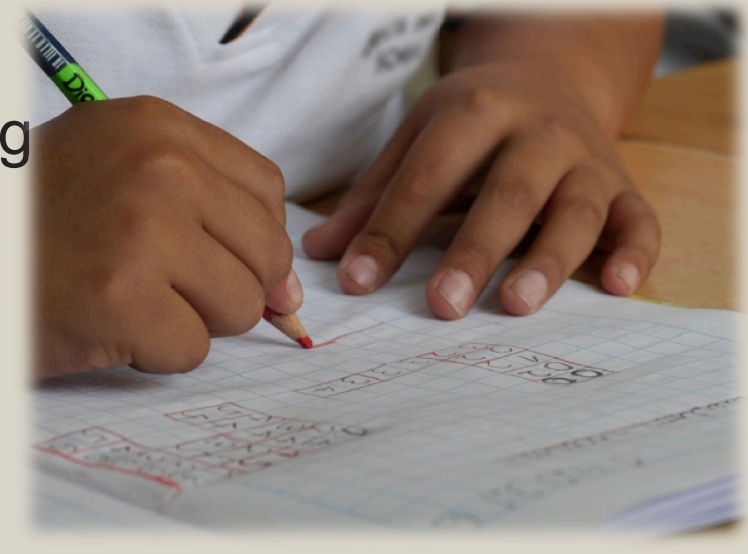
Psykisk hälsa och psykosocial säkerhet

- Psykisk ohälsa pga traumatiska erfarenheter
- Saknas tillgång till specialiserat stöd
- Många saknar nätverk och stöd utanför närmaste familjen, vilket är en stor nackdel
- Barnen berättar om att de regelbundet känner sig ledsna, rädda, ensamma eller arga (en ungdom berättade om självmordsförsök innan deportationen ägde rum)
- Bristande känsla av samhörighet i samhället (vanligare i Kabul än ensamkommande barn)
- 36 av 53 barn deltar aldrig eller sällan i sociala aktiviteter utanför hemmet
- För några få barn (5) var språket ett problem

Bristfälligt stöd i Afghanistan

- Återvändande från Europa är inte inkluderade i arbetet med återvändare i Afghanistan
- Föreställning om att de som migrerat till Europa har det bättre ställt och därför inte är i behov av stöd
- Brist på barnspecifikt stöd
- Stödinsatser behöver ske mer på lokal nivå
- Det stöd som finns är paketbaserat mer än återetablering på längre sikt
- Bristande involvering från civilsamhällets sida

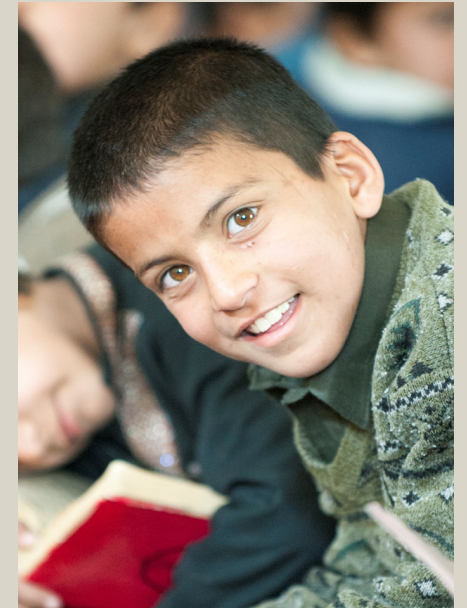

Sammanfattande kommentarer

- Uppföljningen efter återvändande till Afghanistan är i princip obefintlig
- Barn och unga väljer ofta hellre att bli papperslösa än att återvända – man återvänder inte ”frivilligt”
- Barn och unga känner sig inte säkra och trygga under återvändandeprocessen, många upplever våld och tvång
- Väldigt få barn får en återintegreringsplan, barnspecifikt stöd saknas oftast
- I Afghanistan känner sig varken barn eller föräldrar trygga utanför sina hem
- 1/5 har utsatts för rekryteringsförsök till beväpnade grupper
- Bostadssituationen och den ekonomiska situationen når inte upp till kraven i Barnkonventionen
- Färre går i skola i Afghanistan än i Europa
- Många återvänder till ett okänt område och saknar nödvändiga sociala nätverk
- Bristen på psykosocialt stöd är stort och många barn känner sig exkluderade från samhället
- Många saknar nödvändig dokumentation
- Majoriteten (43 av 53) planerar att migrera på nytt
- Återvändande är inte en varaktig lösning för barn – pga bristande säkerhet och avsaknad av barnspecifikt stöd

Rekommendationer

- EU-länder och Norge bör:
 - **Stoppa utvisningarna av barn till Afghanistan**
 - Förbättra tillämpningen av etablerade riktlinjer för att bedöma barnets bästa
 - Stöda myndigheter så att de kan förbättra skyddet för barn i återvändandeprocessen
 - Förbättra stödet före, under och efter ett återvändande, t.ex. försäkra sig om att alla barn som återvänder får barnanpassat stöd och individuella återintegreringsplaner

Rekommendationer forts.

- Införa obligatoriska processer för att bedöma barnets bästa och hitta varaktiga lösningar
- Försäkra sig om att ensamkommande barn inte tvingas vänta i limbo utan status fram till 18-årsdagen (inte barnets bästa eller en varaktig lösning)
- Förbättra uppföljningen av återvändande - bättre data, koordinering och kommunikation (mellan EU-länderna men också i relation till den afghanska regeringen)
- Motverka införandet/användandet av institutioner som ordnat mottagande för ensamkommande barn
- Begränsa involveringen av polis vid återvändande och undvika förvar av barn

Länkar till rapporten

Rapporten finns på

<https://resourcecentre.savethechildren.net/>

och på

<https://press.raddabarnen.se/>

TAC

Rädda Barnen
K!